

Kuva: Topi Pakarinen

Maaseutuhoivasta uusi ammatti

Maaseutuhoivan vaikuttavuus perustuu tilan arkisiin töihin ja kontakteihin eläinten ja luonnon kanssa. Hoivapalvelua voi tarjota itsellisenä yrittäjänä tai sotepalveluiden kumppanina.

IRENE PAKKANEN, teksti

Maaseutuhoiva voi olla rinnakkaista toimintaa, tai jatkumo yritystoiminnalle, kun luovutaan karjasta tai peltoviljelystä tai kun sukupolvenvaihdoksen ja eläkkeen väliin jää vuosia vireää työaika.

”Alankomaissa on noin 1 400 ja Norjassa noin tuhat hoivamaatila. Suomessakin puhutaan sadoista Green Care -tiloista”, Green Care Finland -yhdistyksen sihteeri **Juha Rutanen** kertoo.

Green Care on luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvää ammatillista toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Suomessa edelläkävijä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta, jota nykyään on saatavissa lähes koko maassa. Toimintaa on myös matkailussa ja virkistyspalveluissa, kuten työhyvinvoinnissa.

Maaseutuhoivaa voidaan toteuttaa maatilalla, metsässä, puutarhasa ja pelloilla – kunhan tekemiselle on

luonteva pohja. Toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista asiakkaan parhaaksi.

”Ei vain mennä luontoon tai olla maatilalla, vaan mietitään, miten toiminnot vaikuttavat asiakkaan vointiin ja terveyteen ja huomioidaan asiakkaan tavoitteet”, Rutanen sanoo.

Hoivan vaikuttavuus perustuu kontakteihin eläinten ja luonnon kanssa ja siihen, että osallistutaan tilan töihin ohjaavan henkilön tuella. Viljelijän läsnäolo ja ammatillinen osaaminen on keskeistä.

”Ei keskitytä asiakkaan ongelmiin vaan toimitaan kodinomaisesti. Luonto elvyttää osaltaan, samoin se, että tehdään ihan oikeita töitä. Tekemällä fyysinen kunto sekä psyykkiset ja sosiaaliset voimavarat kohenevat.”

Rutanen ei lähde rajaamaan, millainen oikean hoivatilin tulisi olla.

”Joku asiakas haluaa tehdä raa-vaampaa työtä, toiselle sopii kevyempi. Muistisairaalle pelkästään eläinkontakti voi olla riittävä. Pieneläintiloilla on vähän toisenlainen näkökulma hoivaan kuin toimivilla maatioilla.”

Sote-puolen asiakkaita ovat esimerkiksi lastensuojelun kautta sijoitettavat lapset ja nuoret, perhetyön asiakkaat, kehitysvammaiset, mielenterveyskuntoutujat, pitkäaikaistyöttömät ja ikäihmiset. Eniten kasvua asiakasryhmissä on lasten ja nuorten kohdalla.

”Sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten kasvaessa ennaltaehkäisyn ja terveyttä edistävän toiminnan merkitys kasvaa kaikissa asiakasryhmissä. Myös asiakkaat haluavat enemmän päätäntävaltaa ja valinnanvapautta. Palveluseteli onkin lisännyt Green Care -palvelujen kysyntää.”

Toiminnan aloittaminen edellyttää turvallisuusuunnitelman tekemistä. Osallistujien turvallisuuden lisäksi on huomioitava eläin- ja kasvitautilien riskit sekä eläinten hyvinvointi.

Työharjoittelu innosti hoivayrittäjäksi

Lypsykarjatilallinen, agrologi **AMK Eeva-Kaisa Lahti** tarjoaa maaseutuhoivaa Tervolassa. Elpymispesä-ni-

minen yritys on toiminut viisi vuotta. Yritystoimintaansa varten Lahti koulutautui lähihoitajaksi.

Elpymispesä on suunnattu päivätoimintaa tarvitseville koululaisille, syrjäytymisuhassa oleville nuorille, rikkinaisille ja väsyneille naisille sekä iäkkäille, joilla on vielä virtaa erilaiseen päivätoimintaan.

Yrittäjä on asettanut toiminnalle ja asiakaskunnalle tietyt kriteerit. Näin oma asiantuntemus ja palvelun sisällöt syvenevät.

Lahti haluaa olla pieni toimija, jolla on yhteistyöverkosto erilaisten tilojen kanssa. Ihanteena on tehdä hoivatyötä kolmena neljänä päivänä viikossa ja sen rinnalla muuta työtä yrittäjänä.

”Vaihtoehtoja pitää olla, koska ihmisetkin ovat erilaisia. Olen saanut omin silmin nähdä, kuinka nopeasti edistymisen ja voimaantumisen tapahtuvat, kun toiminta on juuri oikeanlaista sille ihmiselle.”

Asiakkaista yrittäjän sydäntä lähinnä ovat väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneet naiset. Perhe- tai hoivakotia hän ei ole edes ajatellut.

”Vaikka olen lähihoitaja, minusta ei ole hoitokotiin töihin. Olen ulkoilmamihminen ja fyysisen työn tekijä. En halua myöskään ottaa kovin hoidollista ryhmää, koska siihen on pystyttävä sitoutumaan pitkään. Jos on kyse hylätyistä lapsista ja nuorista, en halua olla taas se hylkääjä”, Lahti perustelee.

Hän päivitti agrologin tutkintonsa ammattikorkeakoulututkintoon Oulussa vuonna 2016. Maaseutuhoivaan hän törmäsi harjoittelussa norjalaisilla maatioilla. Sen jälkeen Green Care oli päivänselvää. Voidakseen toimia itsellisesti Eeva-Kaisa opiskeli lähihoitajaksi. Lisäksi hän opiskeli terapeutista kirjoittamista Lapin yliopistossa.

Vanha-Kaasilan tilan parsinavetas- sa on parikymmentä lehmää ja nuorta karjaa. Lehmät lasketaan ulos talvella- kin. Kun asiakasryhmä saapuu tilalle, aloitetaan kahvilla ja välipalalla. Ensimmäisellä tapaamisella Eeva-Kaisa ohjeistaa turvallisuudesta, hygieniasta ja tautien rajaamisesta. Samoin puhellaan, jos jokin tilalla pelottaa.

”Kerron, mitä töitä meillä olisi, ja

Maaseutuhoiva voi olla jatkumo yritystoiminnalle, kun luovutaan karjasta tai peltoviljelystä.

Kuva: Irene Pakkanen

”**Merkityksellisyden kokemus syntyy, kun tekemisestä on oikeasti hyötyä jollekin, vaikka jollekin lehmälle tai vasikalle**”, Eeva-Kaisa Lahti sanoo.

mikä olisi kellekin sopivaa. Esimerkiksi tänään juotettiin pikkuväsiä, ruokitettiin hienot, siivottiin vasikoiden karsinoita, laitettiin lehmät ulos ja siivottiin parret. Ja välillä nojailtiin eläimiin.”

Päivä vedetään yhteen nuotiolla tai kahvitelulla. Samalla suunnitellaan, mitä tehdään seuraavalla kerralla.

Osaamista kannattaa markkinoida

Elpymispesän asiakkaat tulevat Tervolasta, Kemistä, Tornioista ja Rovaniemeltä. Osalla asiakkaista kyse on enemmän virkistys- tai elämyskäynnistä, osan kanssa työskennellään pidempään.

Opintomatkoilla Ruotsissa, Norjassa ja Hollannissa Lahti huomasi, että usein Suomessa tehdään ensin puitteet viimeisen päälle ja vasta sitten aletaan etsiä asiakkaita.

Kuva Eeva-Kaisa Lahti

”Omaa osaamista kannattaa markkinoida jo yritystoiminnan alkuvaiheessa. Turvallisuus ja koulutus tarvitaan, mutta asiakkaalle voi olla jopa helpompaa, jos tilalla kaikki ei ole niin kliinistä.”

Yrityksen alkutaival on opettanut, että asiakkaita on tarjolla enemmän kuin maksajia. Yksi ratkaisu maksajapulaan on palveluseteli, jolloin asiakkaalla itselläänkin on enemmän valinnanvaraa.

Vanha-Kaasilassa ollaan tekemässä sukupolvenvaihdosta. Kun se saadaan maaliin, Eeva-Kaisa on kuusissakymmenissä. Hoivatoiminta tilalla jatkuu, mutta sille on tulossa myös oma toimipiste. Elpymispesä remontoidaan Kemijoen rannalle vuonna 1937 tehtyyn hirsitupaan, jossa asusti aikanaan Eeva-Kaisan isotäti. Ulkovooraus on jo tehty, samoin laajennusosa joelle päin.

”Pihaan on tulossa myös eläimiä, ainakin kanoja. Saattaa tulla myös lampaista, hanhia, muutama mehiläispesä. Ehkä tilan vasikatkin laiduntavat siellä.”

Hoiwayrityksessään Eeva-Kaisa aikoo työskennellä niin kauan kuin intoa riittää. Elpymispesän sivupiste, Tuumaustupa, odottaa kunnostusta läheisellä vaaralla.

Kuva Johannes Tervo

Pilottiryhmä on tulossa Peltolan tilalle kesän korvalla. Jenni Koski linjaa toimintaa siitä saadun kokemuksen perusteella.

Merkityksellisyyden kokemus voi syntyä vaikkapa lammasaidan rakentamisesta.

”Vanhassa metsäladossa voi harjoitella vaikka yksinoloa metsän keskellä. Mutta sieltä pääsee äkkiä pois, jos alkaa ahdistaa. Tupa on vasta suunnitteluvaiheessa, siellä se kuitenkin odottaa.”

Maatila kumppanina

Tuki- ja osaamiskeskus Eskoo on yhdessä ProAgria Etelä-Pohjanmaan kanssa vetämässä Green Care -hoivahanketta. Tavoitteena on kehittää valtakunnallinen kumppanuusmalli Green Care hoivapalvelun tuottamiseen yhdessä maatilayrityksen ja sote-toimijan kanssa.

Eskoo on erikoistunut vammais- palveluihin, työikäisten palveluihin ja lastensuojeluun. Palvelukeskukset sijaitsevat Seinäjoella, Pietarsaareissa, Vaasassa ja Kristiinankaupungissa.

”Tavoitteena on saada uutta ansaintamahdollisuutta maataloille ja saada muutkin sotetoimijat innostumaan Green Care -palvelun tuottamisesta yhdessä tilallisten kanssa, projektisuunnittelija **Johanna Mäki-Rautila** Eskoolta kertoo.

Kumppanuusmallissa tilalle tullaan sotepalveluista yhdessä ohjaajan kanssa. Maaseutuuyrittäjä puolestaan tarjoaa maatila- ja eläinosaamistaan se-

MIELEKÄSTÄ TEKEMISTÄ KASVITILALLA

Peltolan tila Seinäjoen Hanhikoskella on yksi Eskoon kumppanituloista. Monialaisella kasvivilalla viljellään ruista, vehnää, ohraa, kauraa, rypsiä, hernettä, kuminaa, timotei-heinää ja pienissä määrin perunaa. Timoteista kaikki menee siemeneksi, samoin sopimusten mukaan osa viljasta. Tilalliset **Jenni** ja **Anssi Koski** käyvät molemmat töissä tilan ulkopuolella.

Somessa vilahtanut ilmoitus Eskoon kumppanihakkeesta sai Jenni Kosken tarttumaan toimeen. Ajatus Green Care -palvelun tarjoamisesta oli kutkuttanut häntä jo useamman vuoden.

”Usein ajatellaan, että meillä on 'vain tällöinen tila'. Mutta tavallinen voikin olla toiselle hieno elämäys ja hyvinvoinnin lähde”, Koski sanoo.

Viljailu ei välttämättä tule ensimmäisenä maaseutuhoivasta mieleen. Kuitenkin myös kasviuotannossa on monia tehtäviä, joissa asiakkaat voivat olla mukana.

”Alalla mielletään helposti, että pitäisi olla eläimiä. Meillä on vain kissat!”

Peltolan tilalla asiakkaat voivat työskennellä puutarhassa. Oikeita töitä, kuten perunan istutusta tai nostoa, on tarjolla myös pelloilla.

”Siementuotannossa voidaan etsiä kaurat pois vehnäpellolta. Peltotöitä voisivat olla myös ihan klas-

sinen kivien keruu tai kasvustotarkkailu. Pelkkä kävelykin viljapellossa ilman tarkoitusta voi olla rentouttavaa. Vastuuta peltotöistä ei kuitenkaan voi ulkoistaa.”

Tarkkaan Koski ei ole asiakasryhmiä rajannut, mutta lähtökohtana on työskennellä työkuuntoisten kanssa. Mukana voi olla myös alaikäisiä nuoria yhdessä ohjaajan kanssa.

Pilottiryhmä on tulossa tilalle kesän korvalla, ja toimintaa suunnataan saadun kokemuksen mukaan.

Vuoropuhelu Eskoon kanssa on ollut avartavaa myös viljelijälle.

”Eskoo on avannut hyvin omaa tarvettaan ja näkemyksiään toiminnasta. Kumppanuusmalli tarjoaa matalan kynnyksen lähteen toimintaan. Itseläni ei ole sotealan koulutusta, eikä näillä näkymin tulossakaan.”

Koski on ammatiltaan diplomi-insinööri ja työskentelee yritystoiminnan kouluttajana. Green Care -toiminnassa hänen kantavana ajatuksenaan on tehdä hyvää toiselle ihmiselle.

”En ainakaan tässä vaiheessa näe, että tästä tulisi isoa liiketoimintaa. Lähdin mukaan, koska voin tehdä tässä jotakin hyvää ja samalla tilamme eloa ja arkea näkyväksi.”

kä puitteet toiminnalle, jolloin häneltä ei vaadita sotealan koulutusta. Ruokailun tai kahvien tarjoamiseen riittää hygieniapassi.

Eskoolla on jo kokemusta Green Care -toiminnasta poniravitallin ja hevostilan kanssa. Hankkeessa tilakirjoja halutaan laajentaa. Mukana on muiden muassa ratsutila, kasvitila, sikalatila, matkailutila ja Green Care -palveluita jo käyttävä hyvinvointitila.

Kumppanuusmallissa määritellään yhdessä, mitä tiloilla voidaan tehdä.

”On asiakkaita, jotka kaipaavat raavasta tekemistä, toisille riittää osallisuus päivän kulkuun. Olemme esimerkiksi käyneet maatilalla, joka olisi Eskoon ulkotyöryhmälle paratiisityöpaikka. Tilalla on mahdollisuuksia myös lapsille ja nuorille, jotka kaipaavat arjen puuhastelua.”

Työikäiselle merkityksellisyyden

kokemus voi syntyä vaikkapa lammasaidan rakentamisesta. Täkkäälle muistisairaalle jo lampaan silittäminen voi antaa paljon. Osalle Eskoon asiakkaista maatila voi tarjota vaihtoehtoisia tapoja ilmaista itseään ja kommunikoida ympäristön kanssa.

Omia nurkkia ei Mäki-Rautilan mukaan tarvitse katsoa turhan kriittisesti.

”Siloiteltua ympäristöä paljon tärkeämpi asia on, että tilallinen kohtaa asiakkaan aidosti ja arvostavasti.”

Sotepalveluissa kumppanuusmalli on samalla vaikuttava ja kustannustehokas.

”Green Care -toiminnan hyvinvointivaikutukset fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen on osoitettu tutkimuksella. Sotepuolen toimijoille taas ei yksinkertaisesti ole mahdollista laittaa omaa tilaa tai navettaa.” □

Kuva Johannes Tervo

Kissa on mukana Jenni Kosken hoivatilalla työssä. Siitä on iloa niin kotiväelle kuin vieraillekin.